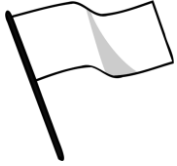

מחנה ישראל

אִישׁ עַל-דָּגְלוֹ בְּאֶתֶת לְבַיִת אֲבֹתָם יִחַנּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל-מוֹעֵד יִחַנּוּ. (דברים ב, ב)

מורים יקרים,

כל ההכנות למסע ולחניית בני ישראל במדבר נעשו לפי ציווי ה' למשה ואהרן, בצורה מדויקת ומפורטת. בהכנה זו היה סדר מופתי, הן מבחינה רוחנית והן מבחינה מעשית.

מבחינה רוחנית – מחנה ישראל ומחנה לוי היו מסודרים סביב משכן ה', וכל שבט היה במקום הראוי לו. מבחינה מעשית – מחנה ישראל היה מסודר לקראת המסע במדבר ולקראת הכניסה לארץ והמלחמות. כל דגלי "חנה" ו"נסע" היו מסודרים לפי התפקיד ולפי גודל האוכלוסין.

מחנה מסודר שכזה היה ראוי להשכנת השכינה בו, וחשוב היה לשקוד ולהקפיד על קדושתו וטהרתו. כאשר שכינת ה' שרתה על מחנה ישראל, הוא היה מוגן מפני אויביו, כפי שכתוב בחומש דברים כח, י:

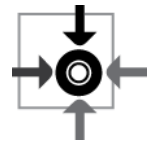
” וַיֵּרְאוּ כָּל-עַמֵּי הָאָרֶץ בִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִפָּנֶיךָ.”

המשימה עוסקת בהבנה של סדר המחנה ושל פרטים שונים הקשורים בו.

ידע קודם (פרשות במדבר ונשא)

1. מפקד בני ישראל;
2. סדר המחנה וסדר המסע במדבר;
3. תפקידי משפחות הלויים;
4. חנוכת המשכן ומתנות הנשיאים.

יעדי המשימה והמיומנויות הנבדקות

1. איתור פרטים וארגונים מחדש בתרשים (שלב 1 ושלב 2);
2. שכתוב פרטים מתוך הפרקים של מסע המחנות לשפת התלמיד, כגון מספרים, רוחות השמים ודגלים (שלב 1);
3. הכללה – יצירת סמל למאחד בין הקבוצות (שלב 3)

התנאים לביצוע המשימה

1. עבודה אישית בחלק הראשון ובחלק השלישי של המשימה; עבודה אישית או עבודה בזוגות בחלק השני שלה;
2. כשני שיעורים בכיתה.

התוצר המצופה מהתלמיד

1. תרשים המחנות במדבר, שבו ישבץ התלמיד את הפרטים האלה:
 - א. שמות השבטים ומקום חנייתם;
 - ב. מספרי השבטים ומניינם;
 - ג. מקום המחנות – השכינה, לוייה, ישראל;
 - ד. ארבע רוחות השמים בלשון התורה ובלשון ימינו;
2. זיהוי כל הנעלמים המופיעים בתרשים לפי חידות;
3. תרשים הדגלים שיושלם על ידי התלמיד;
4. תרשים הקהלים בישראל שיושלם על ידי התלמיד.

החומרים לביצוע המשימה

- המשימה לתלמיד "מחנה ישראל" שבה אמצעי העזר האלה:
- תרשים "אילס" בחלקו של סידור חניית בני ישראל במדבר;
 - רשימת חידות שבעזרתן יזהה התלמיד את הנעלמים בתרשים;
 - תרשים הדגלים;
 - תרשים קהילות ישראל.

הנחיות לביצוע המשימה

שלב 1: תרשים מחנה בני ישראל במדבר

"וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בֶּן-חֲנּוּ לְדַגְלֵיהֶם וַכֵּן נָסְעוּ אִישׁ לְמַשְׁפַּחְתּוֹ עַל-בֵּית אָבֹתָיו." (דברים ב, לד)

עבודה אישית בכיתה

התלמידים מקבלים תרשים "אילם" בחלקו של סידור חניית בני ישראל במדבר. הם נדרשים לעבוד לפי ההנחיות האלה:

- למקם כל שבט במקום החנייה שלו לפי התורה, למקם כל משפחה ממשפחת הלויים במקום החנייה שלה ולסמן את המקום שבו חנו משה ואהרן.
- לכתוב את ארבע רוחות השמים במקום הנכון בתרשים, בלשון התורה ובלשון ימינו. (בתרשים כתוב צד צפון. התלמידים ישלימו את שלושת הכיוונים האחרים).
- לכתוב ליד כל שבט את מספר אנשי השבט לפי המפקד, בלשון התורה ובספרות. התלמידים אינם נדרשים למלא את כל המספרים, שכן חלק מהם כבר כתובים בתרשים. בחלק מהשבטים המספר כתוב בספרות והתלמידים צריכים להשלים אותו בלשון התורה, ובחלק אחר – המספר כתוב בלשון התורה והתלמידים צריכים להשלים אותו בספרות.
- לאתר את מספר כל בני ישראל בעת החנייה במדבר, ולכתוב אותו בלשון התורה בתחתית התרשים.

כדי להשלים את המשימות בהצלחה, ייעזרו התלמידים גם בחומש וגם בתרשים.

שימו לב! כאשר משכפלים את המשימה לתלמיד, כדאי להדפיס את תרשים המחנה בנפרד (על דף גדול), ולתת אותו לתלמידים כדף נפרד. כך יהיה להם קל יותר לעבוד. יש לוודא שהתלמידים מבינים היטב את ההנחיות במשימה לתלמיד, ולהוסיף הסברים לפי הצורך. כמו כן יש לצפות בתלמידים בזמן ביצוע המשימה כדי להעריך את מיומנותם באיתור הפרטים החסרים בתרשים.

הנחיות לביצוע המשמיה צפונה

ומטה נפתלי

"ויפקדיהם חמשה וחמשים"

אלף וארבע מאות = 53,400

דגל מחנה דן

"ויפקדיהם שנים ושלשים אלף"

ושבע מאות = 62700

מטה אשר

"ויפקדיהם אחד וארבעים"

אלף וחמש מאות = 41,500

מטה נחש

"ויפקדיהם שנים ושלשים אלף"

ומאתים = 32200

מחנה לוי

משפחת מררי

משפחת משה

משפחת אהרן

משפחת בני קהת

משפחת גרשון

משפחת ששון

משפחת מררי

משפחת משה

משפחת אהרן

משפחת בני קהת

משפחת גרשון

משפחת ששון

מטה יששכר

"ויפקדיהם ארבעה וחמשים"

אלף וארבע מאות = 54400

דגל מחנה אפרים

"ויפקדיהם ארבעים אלף"

וחמש מאות = 40500

דגל מחנה יהודה

"ויפקדיהם ארבעה"

ושבעים אלף ושש

מאות = 74600

מטה בנימין

"ויפקדיהם חמשה ושלשים"

אלף וארבע מאות = 35,400

מטה זבולון

"ויפקדיהם שבעה וחמשים"

אלף וארבע מאות = 57,400

מטה גד

"ויפקדיהם חמישה וארבעים"

אלף ושש מאות וחמשים = 45650

דגל מחנה ראובן

"ויפקדיהם ששה וארבעים"

אלף וחמש מאות = 46500

מטה שמעון

"ויפקדיהם תשעה וחמשים"

אלף ושלש מאות = 59300

דרום תימנה

שלב 2 : חידון – פתרון חידות המרמזות על דמויות, על שבטים ועל מוצגים במחנה ישראל במדבר

"עַל-פִּי ה' יִחַנוּ וְעַל-פִּי ה' יִסְעוּ." (דברים ט, כג)

עבודה בזוגות או עבודה אישית – לשיקול דעתכם במקומות שונים על התרשים "האילים" יש צלליות של "נעלמים", והתלמידים צריכים לזהות אותם. כדי לזהות את הנעלמים, עליהם לפתור את החידות בדף החידון (עמוד 4 במשימה לתלמיד). לכל חידה יש מספר. התלמידים נדרשים לפתור את החידה ולכתוב את מספר החידה במקום המתאים בתרשים.

שימו לב! בשלב זה כדאי להסביר לתלמידים את ההנחיות, ואפשר גם להביא דוגמה.

להלן החידות הכתובות במשימה לתלמיד, ופתרון:

1. מקומי בסדר המסעות מאפשר לי להשיב אבדות. **שֵׁט דָן**
2. אני אחד מנושאי המנורה. **קֶהֶת**
3. שבטי הוא הגדול בשבטים. "ראשונים תמיד אנחנו!" **שֵׁט יְהוּדָה**
4. את קרבני לחנוכת המשכן הבאתי ביום החמישי. (פרק ז) **נְשֵׂיא שֵׁט מֵאֲצוֹן**
5. אני "נשיא נשיאי הלויים", ובאחריותי שמן המשחה וקטורת הסמים. (דברים ג, לב; דברים ד, טז) **אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן (אֵשֶׁת אַהֲרֹן)**
6. בזכות שכננו הצדיקים זכינו, ומשבטנו יצאו ראשי סנהדראות. (רש"י לפרק ג פסוק לח) **שֵׁט יִשָּׂשכָר**
7. בזמן המסעות – למשכן אנו נכנסים, את הכלים לבני קהת אנו מארגנים. (פרק ד) **אֶהֱרֹן וּבְנָיו**
8. משפחתי קיבלה מתנה מהנשיאים, ואנו משתמשים בה כדי להעביר את הקרשים. (פרק ז) **בְּנֵי מִרְיָם**
9. אנו השבט הקטן ביותר במחנה ישראל. **שֵׁט מְנַשֶּׁה**
10. אנו השבט הראשי, בדגל החונה "לפאת נגבה-תימנה". **שֵׁט רְאוּבֵן**

הנחיות לביצוע המשימה

שלב 3א : "יחד שבטי ישראל"

עבודה אישית

ספר במדבר נפתח בתיאור מחנה ישראל. תיאור זה של העם הוא חדש ושונה מהתיאור בחומש שמות. לפנינו ציבור שהוא חלקים חלקים – "איש על מחנהו ואיש על דגלו". הדגש הרב על החלקים בציבור מעורר את השאלה הזאת: אם כך מהו המאחד? נביא לדוגמה את אחיהוד משבט זבולון. אחיהוד נמנה במפקד לשבטו, שבט זבולון, ואוהלו ממוקם בשטח המיוחד לשבט זבולון. הנשיא הממונה עליו הוא אליאב בן חלן. אם כך במה מתבטא הקשר שלו לבניהו משבט גד? יתרה מזאת, אחיהוד נוסע במסע המחנות בתוך "דגל מחנה יהודה" שאליו הוא שייך. אם השייכות לשבט ולדגל כה חזקה, במה מתבטא הקשר שלו לבניהו משבט נפתלי שבדגל מחנה התשובה, כמובן, היא שסדר המחנה כולו מוכתב לפי נקודת המרכז שלו – משכן ה'. זוהי המשמעות של הסידור החדש של המחנה בחומש במדבר, כנאמר בשמות פרק כה: "וַיַּעַשׂ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם". משהוקם המשכן התעורר הצורך לסדר מחדש את מחנה ישראל סביב משכן ה' כדי שמחנה ישראל יתקשר אליו. סידור זה דרש גם חלוקה לשלוש מחנות: כהונה, לוייה ושכינה: וַחֲנֹו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל דְּגְלוֹ לְצַבְאָתָם: וְהָלוּם יַחְנֹו סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְלֹא יִהְיֶה קֶצֶף עַל עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדֻת" (במדבר א, נב-נג)

בחוברת לתלמיד בשלב 3א מוצג תרשים ובו שנים-עשר דגלים. התלמידים מתבקשים לצבוע כל דגל בצבע אחר או להוסיף לדגל ציור או סמל (אפשר לצייר עליהם ציורים לפי ברכות יעקב או לצייר עליהם ציורים המוכרים להם מספרים ומחלונות בבתי הכנסת), ולעצב את הדגלים בדרך המתאימה בעיניהם לכל שבט. התלמידים יכולים גם לסדר את הדגלים בסדר כלשהו, לדוגמה לפי סדר השבטים מצפון לדרום או למספר אותם או בכל סדר יצירתי אחר שיבחרו בו.

לאחר שהתלמידים משלימים פרטים רבים הקשורים לחלקים השונים בעם (שבטים, דגלים ומחנות), הם מתבקשים לתת ביטוי סמלי לכך שיש משהו שמאחד את העם ושעושה אותו לעם אחד, משהו השייך לכולם: עליהם להשלים את המשבצת המרכזית שבמעגל הדגלים באיור או בסמל או בטקסט המייצגים את כל שבטי ישראל (כגון החושן שעל לב אהרן, הכיתוב של המשכן), או בכל דבר אחר המבטא את המשותף לשנים-עשר הדגלים שעיצבו קודם לכן (למשל צביעת המשבצת בכל הצבעים שבהם השתמשו בעבודתם על הדגלים).
אנו ממליצים שבשלב הזה התלמידים לא יכירו עדיין את משימה 3ב.

שלב 3ב : "יחד שבטי ישראל"

עבודה אישית

לאחר שהתלמידים מסיימים את עבודתם על שבטי ישראל הם ממשיכים לעם ישראל כיום. הם נדרשים לתת ביטוי למשותף לקהלים בציבור הישראלי בעת הזאת, כמו שעשו בשלב 3א בנוגע לשנים-עשר הדגלים בעת ההיא. כמו בעבר כאשר עם ישראל נחלק ל"שבטים" ול"דגלים" של המחנה בשעת משבר, כך גם החברה בישראל כיום מתאפיינת בחלוקות ובתת-חלוקות. וכשם שאז היה דבר המאחד את העם והמשותף לכולם – כך גם היום, כי למרות כל החלוקות כולנו שייכים לעם אחד.
גם בשלב 3ב התלמידים נדרשים לתת ביטוי למשותף ולמאחד באמצעות השלמת המשבצת המרכזית בתרשים, אבל עתה מדובר בתרשים של הקבוצות בישראל היום. הם יכולים לעשות זאת בכל דרך שיבחרו כדי ליצור סמל שנותן ביטוי למאחד ולמשותף בעם. יש להנחות את התלמידים באמצעות שאלות הכוונה: מה המשותף לכל הקבוצות בישראל? מה עושה אותנו לעם אחד? התלמידים יכולים לכתוב כמה מילים (כגון חיים במדינת ישראל, דגל ישראל), לצייר ציור (כגון אנשים מתווכחים, שיח ציבורי), לאייר סמל (כגון סמל צה"ל) או להדביק תמונה (כגון תמונה של הכותל).
לאחר מכן התלמידים יידרשו להוסיף משפט שסיביר את בחירתם.
חשוב לשים לב כי יש להסביר לתלמידים את מה שנדרש, ובה בשעה "לפתוח" את האפשרויות למענה ולהשאיר מקום ליצירתיות ולמחשבה.
בסיום שלב 3 יש להציג את התוצרים לפני הכיתה וללוות את התצוגה בהסברים של התלמידים.

רמת ביצוע	רמת ביצוע / הקריטריון	נושא
<p>השגת היעד: השלמה נכונה של מספר האנשים בכל אחד מן השבטים, שבהם חסר המספר בתרשים</p> <p>קרוב להשגת היעד: השלמה נכונה של מרבית הנתונים שלעיל</p> <p>בתחילת הדרך: השלמה נכונה של חלק מהנתונים שלעיל</p>	<p>שבטים ומספרים – איתור פרטים וארגונים מחדש בתרשים</p>	<p>שלב 1: השלמת המידע החסר בתרשים מחנה ישראל</p>
<p>השגת היעד: השלמה נכונה של ארבע רוחות השמים בלשון המקרא ותרגומן ללשון ימינו</p> <p>בתחילת הדרך: טעות בחלק מרוחות השמים או אי-השלמתן</p>	<p>רוחות השמים – שכתוב פרטים בשפת התלמיד</p>	
<p>השגת היעד: השלמה נכונה של כל שמות השבטים במקום הנכון בתרשים</p> <p>בתחילת הדרך: טעות בחלק משמות השבטים או אי-השלמתם</p>	<p>מיקום השבטים – איתור פרטים וארגונים מחדש בתרשים</p>	
<p>השגת היעד: השלמה נכונה של כל משפחה ממשפחות הלויים ומשה ואהרן</p> <p>בתחילת הדרך: טעות בחלק מהמשפחות או אי-השלמתן</p>	<p>מיקום משפחות הלוי – איתור פרטים וארגונים מחדש בתרשים</p>	
<p>השגת היעד: תרגום נכון של מספר האנשים בשבעה או בשישה שבטים, שבהם חסר התרגום מלשון המקרא ללשון ימינו, או ההפך</p> <p>בתחילת הדרך: טעות במספר האנשים בחלק מהשבטים או אי-השלמתם</p>	<p>מספרים – שכתוב המספרים מלשון התורה ללשונונו, ולהפך</p>	
<p>השגת היעד: פתרון נכון של תשע חידות לפחות</p> <p>קרוב להשגת היעד: פתרון נכון של שש עד שמונה חידות</p> <p>בתחילת הדרך: פתרון נכון של חמש חידות או פחות</p>	<p>איתור פרטים לפתרון החידות</p>	<p>שלב 2: פתרון החידות</p>
<p>השגת היעד: התאמה נכונה של לפחות תשע חידות לצלליות שבתרשים</p> <p>קרוב להשגת היעד: התאמה נכונה של שש עד שמונה חידות לצלליות שבתרשים</p> <p>בתחילת הדרך: התאמה נכונה של חמש חידות או פחות לצלליות שבתרשים</p>	<p>ארגון מידע בתרשים – התאמת החידות לצלליות</p>	

נושא	רמת ביצוע	
	הקריטריון	ביצוע מיטבי
<p>שלב 3א: יצירת סמל למאחד את מחנה ישראל במדבר</p>	<p>הכללה – יצירת סמל למרכיב המאחד או המשותף לכל השבטים במחנה, והסבר לסמל</p>	<p><u>אפשרות א</u>: כתיבה או יצירת סמל של המשך/החושן או של כל דבר המסמל את שייכותם של השבטים למשכן, והסבר רלוונטי</p> <p><u>אפשרות ב</u>: יצירת סמל של המשותף לכלל ישראל, כגון יצירה הכוללת את כל צבעי הדגלים, והסבר רלוונטי</p>
<p>שלב 3ב: יצירת סמל למאחד את עם ישראל כיום</p>	<p>הכללה – יצירת סמל למרכיב המאחד או המשותף לכל חלקי החברה בעם ישראל, והסבר לסמל</p>	<p>יצירת הכללה המבטאת דבר המאחד את כל עם ישראל, באיור או בסמל (כגון דגל ישראל, סמל צה"ל) או במילים (כגון "מדינת ישראל") או במשפט הכתוב בלשון התלמיד</p>
	<p>ביצוע חלקי</p>	<p>כתיבה או יצירת סמל של דבר השייך רק לחלק מהשבטים ואינו כולל את כולם, או כתיבה או יצירת סמל ללא הסבר כיצד הוא מתקשר לשנים-עשר השבטים ולמחנה ישראל</p>